

УДК 342.51

ІВАНОВ С.В.

**ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ
МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

Стаття присвячена питанням оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. Зазначено, що це має бути здійснено з урахуванням функціонального принципу державного управління, завдяки якому можливе уточнення компетенції та повноважень відповідних органів, що можуть впливати на реалізацію державної митної політики. Такий підхід сприятиме забезпеченню стабільності її здійснення шляхом спеціалізації та концентрації ресурсів у межах незначної кількості виконавців функцій державного управління в митній сфері.

Ключові слова: державне управління, органи виконавчої влади, спеціалізація суб'єкта управління, реалізація державної митної політики.

Статья посвящена вопросам оптимизации системы субъектов реализации государственной таможенной политики в Украине. Отмечено, что это должно быть осуществлено с учетом функционального принципа государственного управления, благодаря которому возможно уточнение компетенции и полномочий соответствующих органов, которые могут влиять на реализацию государственной таможенной политики. Такой подход будет способствовать обеспечению стабильности ее осуществления за счет специализации и концентрации ресурсов в пределах незначительного количества исполнителей функции государственного управления в таможенной сфере.

Ключевые слова: государственное управление, органы исполнительной власти, специализация субъекта управления, реализация государственной таможенной политики.

The article is devoted to the issue of optimization the system of subjects of state customs policy implementation in Ukraine. The article emphasizes that it can be achieved by taking into consideration functional principle of state administration that allows to specify competence and authority of appropriate organs which can influence state customs policy implementation. Such approach should promote stability of its implementation by means of specification and concentration of resources taking into account insignificant number of executive authorities of state customs policy administration.

Key words: public administration, executive authorities, specialization of subject of public administrative, state customs policy implementation.

Вступ. Ефективність реалізації державної митної політики в Україні, а також здійснюваної на її основі державної митної справи безпосередньо залежить від ефективності діяльності уповноважених державних органів влади. Але підкреслимо той факт, що реалізацією державної митної політики у тому чи іншому аспекті одночасно опікуються органи, які мають різну відомчу підпорядкованість, різні функції, завдання, компетенцію та повноваження. Це часом ускладнює

© ІВАНОВ С.В. – здобувач докторантури (Харківський національний університет внутрішніх справ)

опрацювання дієвих управлінських рішень у цій сфері та контроль за їх реалізацією, не сприяє координації відповідної діяльності. І така ситуація в певній частині притаманна взагалі системі державного управління. Саме тому на рівні держави ухвалено низку рішень у цій сфері. Зокрема це Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки, Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади. Отже, вирішення питання оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні є складовою частиною реалізації вказаних керівних документів у сфері реформування державного управління в Україні.

Митна політика України взагалі, а також питання суб'єктів її формування і реалізації, як і проблеми управління митною сферою взагалі, завжди були в центрі уваги науковців та практиків. Наслідком їх опрацювання стало формування сучасної системи управління митними відносинами в країні та зміни в організації здійснення митної справи, які здебільшого відповідають європейським стандартам у цій сфері. Треба також згадати і ухвалення нового Митного кодексу України, який розроблено з урахуванням норм міжнародного та європейського митного права.

Стосовно суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні, то це питання дещо залишалося поза увагою науковців та практиків або фрагментарно розглядалося в межах проблеми реалізації цієї політики. Але зміни у структурі та ролі державних органів, на які покладено обов'язок із реалізації державної митної політики, які відбулися останнім часом, переміни в правових умовах здійснення митної справи в країні зумовлюють потребу окремого аналізу цього питання. Його результати мали бути використані при формуванні ефективної системи органів державного управління у митній сфері, що стане умовою дієвого упорядкування наявних способів реалізації державної митної політики в Україні.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні питання оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні.

Результати дослідження. Досліджуючи питання суб'єктів реалізації державної митної політики, а також пов'язане із ним питання оптимізації їх системи, зазначимо, що вони стосуються встановлення правової природи цієї політики як об'єкта державного управління, що визначатиме коло суб'єктів, які виконують певні функції у цій сфері; встановлення їх правового статусу, який буде визначати місце цих суб'єктів у системі державного управління цією політикою; уточнення кола суб'єктів, до функцій та завдань яких входить діяльність із реалізації державної митної політики, тобто оптимізації їх системи.

Так, щодо першого аспекту, який пов'язаний із правовою природою митної політики як об'єкта державного управління, зазначимо, що її формування та реалізація в Україні є виключною прерогативою держави, де впорядкування відносин у митній сфері виступає формою виконання нею функції управління економікою. Митна справа у всіх країнах є виключною монополією держави, що означає виключне право держави на розробку засад митної політики і механізму її здійснення [1, с. 26]. Це не тільки втілюється у характеристику назви цієї політики (державна митна політика, ст. 5 Митного кодексу України), а й передбачає те, що безпосередня її реалізація покладена виключно на уповноважені державні органи. Тому суб'єктами реалізації державної митної політики є тільки органи державної влади України, які нею на це уповноважені.

Наступний момент стосується встановлення правового статусу суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. Але із загального числа органів державної влади не всі, враховуючи їх функції та завдання, мають відношення до реалізації цієї держави. Насамперед, йдеться про органи виконавчої влади. Щодо характеристики цих органів, то основним змістом їх діяльності є здійснення державного управління, тобто здійснювані від імені і за дорученням держави функції державного управління в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах суспільного життя [2, с. 39]. У досліджуваному нами випадку йдеться про здійснення від імені і за дорученням держави функції державного управління митними відносинами як складника економічної сфери суспільного життя. Задля чого органи виконавчої влади наділяються відповідним статусом, який визначає їх компетенцію та повноваження з регулювання митних відносин. Таким чином, суб'єктами реалізації державної митної політики виступають виключно органи виконавчої влади, які уповноважені державою на здійснення функції державного управління (управлінської виконавчо-розпорядчої діяльності у митній сфері).

Наведена характеристика органів виконавчої влади як суб'єктів реалізації державної митної політики дає підстави для висновку про те, що вони у досліджуваній сфері виступають також і як суб'єкти адміністративного права. Адже саме ця галузь права своїм предметом має суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та об'єктами публічного управління [3, с. 10]. Щодо суб'єктів цієї галузі, то в юридичній науці під ними розуміють фізичних

та юридичних осіб (організації), які, відповідно до чинного адміністративного законодавства та адміністративно-правових норм, наділені певним обсягом прав та обов'язків у сфері адміністративно-правового регулювання управлінських відносин, беруть участь у здійсненні публічного управління, а також реалізують функції виконавчої влади [2, с. 26]. Зазначимо, що органи виконавчої влади, уповноважені на реалізацію державної митної політики, як суб'єкти адміністративного права для виконання покладених на них завдань та реалізації функцій у сфері регулювання митних відносин, наділяються певним обсягом прав та обов'язків. Останні, як відомо, утворюють правовий статус суб'єкта права. Так, у фаховій літературі вказується, що сукупність (комплекс) усіх суб'єктивних прав, юридичних обов'язків і законних інтересів суб'єктів права – це їх правовий статус [4, с. 84].

При цьому варто вести мову не взагалі про правовий статус цих органів, а про їх статус у сфері державного управління, який безпосередньо і буде визначати їх місце в системі суб'єктів реалізації державної митної політики, а також установлювати їх зв'язки субординації та координації у цій сфері. Цей статус, враховуючи наведені вище ознаки органів виконавчої влади та їх характеристику як суб'єктів адміністративного права, за своєю сутністю є адміністративно-правовим. Вказується на те, що правовий статус органа влади як суб'єкта адміністративного права – це визначене нормами адміністративного права юридичне становище цього органу влади у механізмі держави та системі суспільних відносин [5, с. 74]. Тобто саме адміністративно-правовий статус визначає становище суб'єктів реалізації державної митної політики, що і дає змогу встановити їх місце у механізмі її реалізації та системі суспільних відносин у митній сфері. Таким чином, суб'єкти реалізації державної митної політики, будучи наділені властивим кожному з них адміністративно-правовим статусом, розрізняються завдяки йому за їх місцем та роллю у механізмі регулювання митних правовідносин у державі.

Щодо визначення структури цього статусу, то підтримуємо точку зору В.Б. Авер'янова, яким вказано, що саме широке розуміння правовий статус на протиположності вузькому і є найбільш загальне його розуміння [6, с. 156]. Погоджуючись з ним, застосуємо широкий підхід при аналізі адміністративно-правового статусу суб'єктів реалізації державної митної політики. Як відображення широкого підходу до його розуміння, наведемо іншу точку зору В.Б. Авер'янова, відповідно до якої адміністративно-правовий статус органи влади характеризуються наявністю трьох основних блоків: цільового (юридично закріплені цілі, завдання та функції), структурно-організаційного (нормативне регулювання порядку утворення (обрання, призначення), легалізації, реорганізації, ліквідації, їх підпорядкованості, встановлення та зміни їх внутрішньо організаційних структур, права на організаційне самовизначення, процедур діяльності, права на офіційні символи тощо) та компетенційного (складається з сукупності публічно-владних повноважень (прав та обов'язків) щодо певних предметів відання (сфер та галузей суспільного життя)) [7, с. 69]. Дійсно, таке розгорнуте бачення структури статусу органу виконавчої влади дає змогу отримати системне уявлення про той чи інший орган загалом, особливості його функціонування та напрями і сферу державного управління, за які цей орган є відповідальним. Найбільше значення при вирішенні питання належності органу виконавчої влади до числа суб'єктів реалізації державної митної політики мають ті блоки їх статусу, які характеризують здійснювані ними щодо митних правовідносин функції. Тобто йдеться про елементи цільового блоку статусу суб'єктів реалізації державної митної політики. Тому в контексті нашого дослідження щодо адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади – суб'єкта реалізації державної митної політики основну увагу приділимо його цільовому блоку. Адже саме ця складова частина їх статусу визначає юридично закріплені цілі, завдання та функції органу виконавчої влади. Таким чином, встановлення в змісті адміністративно-правового статусу того чи іншого органу виконавчої влади нормативно закріпленої функції з реалізації державної митної політики визначає його як суб'єкта державного управління в цій сфері.

Також як на основу аналізу статусу суб'єктів державного управління – учасників адміністративно-правових відносин у митній сфері звернемо увагу на позицію, яка віднайшла своє відображення в роботах П.П. Пашка, О.А. Мосякіної, які функціями митної політики вважають фіскальну, міжнародно-політичну, контрольно-організаційну, захисну, економіко-регуляторну, інформаційно-статистичну [8, с. 6; 9]. Виділення їх дає змогу визначити окремі напрями реалізації державної митної політики, а отже, і суб'єктів, які будуть забезпечувати її виконання за цими напрями. Це виділення допомагає виявити можливий конфлікт між окремими суб'єктами при реалізації їх функцій у цій сфері. Його також можна покласти в основу визначення та подальшого розмежування компетенції органів виконавчої влади щодо кола тих питань, із приводу яких їм

надаються відповідні повноваження по реалізації державної митної політики, а отже, забезпечити усунення дублювання їх повноважень у цій сфері. Звернемо увагу, що в основу такого розподілу органів виконавчої влади покладено функціональний принцип, який вважають спеціальним принципом у сфері державного управління, де його застосування (спеціалізація органів влади за сферами чи напрямками державного управління) щодо реалізації державної митної політики забезпечує ефективність її виконання.

З'ясування системи суб'єктів реалізації державної митної політики, як ми вже вказали, здійснимо з урахуванням таких положень: змісту цільового блоку адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади, функцій митної політики (фіскальна, міжнародно-політична, контрольно-організаційна, захисна, економіко-регуляторна, інформаційно-статистична), а також з огляду на загальну структуру системи органів виконавчої влади.

Першим із числа суб'єктів реалізації державної митної політики варто вказати на Кабінет Міністрів України (КМУ), який, відповідно до ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», є вищим органом у системі органів виконавчої влади та здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, де, згідно із ст. 2 цього Закону, до основних його завдань зокрема належить організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи, де з метою їх реалізації до основних його повноважень у сфері економіки та фінансів ст. 20 відносить: організацію та забезпечення здійснення митної справи [10]. Таким чином, на КМУ покладається як основне завдання організація та забезпечення реалізації державної митної політики взагалі, та й такої форми її втілення, як митна справа зокрема. Також до змісту діяльності цього центрального органу виконавчої влади належать такі важливі функції державного управління, як контроль та координація діяльності підпорядкованих йому органів виконавчої влади. Цей висновок обґрунтуємо не тільки відповідною його роллю, як вищого органу у системі органів виконавчої влади, а і його обов'язком спрямування та координації роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю (ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України») [10]. Тому до тих функцій митної політики, які, як зауважує О.А. Мосякіна, характеризують призначення й сукупність обов'язків щодо держави і які наведені вище, цілком обґрунтовано належить контрольно-організаційна функція [9]. Її призначення полягає, як зауважує П.П. Пашко, у формуванні умов та порядків переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон [8, с. 6].

Органом, який також забезпечує реалізацію державної митної політики і сприяє виконанню нею її фіскальної функції, є Міністерство фінансів України (Мінфін). Щодо змісту цієї функції, то вона характеризується як діяльність із наповнення державного бюджету шляхом стягнення мита, податку на додану вартість, акцизного збору з товарів та інших предметів при переміщенні через митний кордон [8, с. 6]. Так, відповідно до п. 1 Положення про Міністерство фінансів України воно є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ і який є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує зокрема формування та реалізацію єдиної державної митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями митного законодавства [11]. Таким чином, саме Мінфін є органом виконавчої влади міжгалузевої компетенції у сфері фінансів держави, на який покладено основний обов'язок з формування та реалізації державної митної політики. Тому інші органи виконавчої влади або мають бути у підпорядкуванні цього міністерства або мають виконувати інші специфічні, не покладені на Мінфін функції із реалізації цієї політики, що зумовлюється дією наведеного вище функціонального принципу державного управління. А до завдань Мінфіну з реалізації державної митної політики відповідно до п. 3 цього положення належить забезпечення формування та реалізація єдиної державної митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства [11].

Мінфіну підпорядковується Державна фіскальна служба України (ДФС) і саме на неї, відповідно до п. 1 Положення про Державну фіскальну службу України покладено завдання з реалізації державної політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями митного законодавства, при цьому діяльність ДФС у цій сфері спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів [12]. І як свідчить проведений О.О. Бригінцем аналіз нормативної основи діяльності ДФС, остання за характером її спрямованості має чотири складових частини, серед яких фіскальна, обслуговувальна, контролююча та правоохоронна [13, с. 62]. І з такою характеристикою напрямів діяльності ДФС по реалізації державної митної політики цілком можна погодитися. Варто зазначити, що стосовно реалізації цього напрямку державної митної політики ДФС відіграє ключову роль, адже саме на

цей орган виконавчої влади покладено, згідно із ст. 543 МК України, безпосереднє здійснення державної митної справи, де призначення органів ДФС у цій сфері, як зазначено у ст. 544 МК України, полягає у створенні сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України [14]. З приводу характеристики статусу ДФС у досліджуваній сфері, то І.С. Шулатовою зазначено, що це орган спеціальної галузевої компетенції, діяльність якого спрямована на забезпечення та підтримання якісного та динамічного розвитку пріоритетних та стратегічних напрямів нашої держави, і який створений задля встановлення економічного правопорядку та захисту економічних інтересів України [15, с. 173–174]. Основними завданнями ДФС, відповідно до п. 3 вказаного положення, є: реалізація політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів митних та інших платежів; внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері державної митної справи [12].

Ще одним міністерством, яке має відношення до реалізації державної митної політики, варто вважати Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку). Такий висновок зумовлений тим, що митна політика виконує економіко-регуляторну функцію [16], яка передбачає вплив із боку держави та її компетентних органів на зовнішньоекономічні відносини за допомогою засобів економічного та неекономічного (адміністративного) характеру з метою регулювання останніх щодо забезпечення національних інтересів та інтересів національних товаровиробників і створення сприятливих для них умов, забезпечення виконання державної політики у сфері економіки, виконання міжнародно-правових зобов'язань держави [8, с. 6]. Крім того, державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики (ст. 5 МК України). Саме тому як економічний складник функціонування держави цей різновид її політики належить до сфери управління вказаного міністерства. Так, відповідно до п. 1 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі воно є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ. Мінекономрозвитку є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує зокрема формування та реалізує державну політику економічного розвитку і торгівлі, державну інвестиційну політику, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері розвитку підприємництва, інтелектуальної власності; формування та реалізацію державної політики у сфері експортного контролю [16]. Своєю чергою, що стосується змісту державної зовнішньоекономічної політики, то, за ст. 4 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», до видів цієї діяльності належать експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили [17], що є предметом регулювання митного права України, а відповідно, стосується і реалізації державної митної політики. Пункт 4 Положення про Мінекономрозвитку визначає, що це міністерство, відповідно до покладених на нього завдань, забезпечує реалізацію єдиної митно-тарифної політики, готує пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази з питань митно-тарифного регулювання; виявляє факти або загрози застосування органами іноземних держав, митними союзами або економічними угрупованнями антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних захисних заходів до товарів походженням з України, вживає заходів із метою захисту інтересів суб'єктів господарювання України в антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних захисних розслідуваннях, що проводяться іноземними державами щодо української продукції; проводить в установленому порядку розслідування з метою встановлення фактів дискримінаційних та/або недружніх дій із боку інших держав, митних союзів чи економічних угруповань щодо законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України [16]. Аналіз цих положень вказує, що результатом дій Мінекономрозвитку є здійснення ним митного регулювання, яке у ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначено як регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України [17]. Отже, Мінекономрозвитку – це орган виконавчої влади міжгалузевої компетенції, діяльність якого спрямована на регулювання економічного середовища, в якому розвиваються митні відносини, а також підтримання шляхом регулюючих дій стабільності їх існування.

Вказуючи на те, що державна митна політика виконує і міжнародно-політичну функцію, зазначимо, що здійснення цього її напряму покладено на Міністерство закордонних справ України (МЗС). Так, відповідно до п. 3 Положення про Міністерство закордонних справ України, цей центральний орган виконавчої влади виконує такі завдання, що, як вважається, переважно стосуються сприяння реалізації державної митної політики: проведення зовнішньополітичного

курсу України, спрямованого на розвиток економічних зв'язків з іноземними державами, міжнародними організаціями та проведення аналізу відповідних тенденцій; участь у забезпеченні в межах повноважень, передбачених законом, реалізації державної зовнішньоекономічної політики, політики інтеграції національної економіки до світової економічної системи; участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України до європейського економічного простору з метою набуття членства в ЄС [18]. Тому зазначимо, що МЗС як орган спеціальної галузевої компетенції вживає заходів до створення організаційно-правових передумов реалізації державної митної політики як способу встановлення та розвитку міждержавних зовнішньоекономічних зв'язків, а також входження України у світовий митний та економічний простір, забезпечуючи належні умови для Мінфіну та Мінекономрозвитку з безпосередньої реалізації державної митної політики в Україні. Тому ми не вважаємо його належним до суб'єктів реалізації цієї політики.

Як ми зазначали, є підстави для виділення захисної функції державної митної політики, яка, як вказано, спрямована на захист держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, а частина її завдань реалізується у процесі виконання уповноваженими органами їх контрольних функцій та виконанні завдань із боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, де структуру цієї функції утворюють такі складники: адміністративно-процесуальна діяльність, кримінально-процесуальна діяльність, оперативно-розшукова діяльність [8, с. 6]. Аналіз відповідних актів (ст.ст. 458–485 МК України, ст.ст. 38, 41, 216 КПК України, ст. 201 КК України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»), які визначають компетенцію суб'єктів здійснення захисної функції державної митної політики, вказує, що до їх числа належать органи безпеки України та органи ДФС, де на органи служби безпеки покладено виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із контрабандою (ст. 201 КК України). Як вважається, цілком обгрунтованою виглядає пропозиція щодо передачі повноважень із розслідування випадків контрабанди від органів Служби безпеки України до уповноважених органів ДФС, адже зосередження в її межах діяльності по протидії митним правопорушенням (адміністративним та кримінальним) сприятиме підвищенню ефективності такої діяльності, є це і кроком по оптимізації суб'єктів реалізації державної митної політики.

Висновки. Узагальнюючи дослідження питання оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні, зазначимо, що в основі державної митної політики лежить виключне право держави на її здійснення, що зумовлено її істотним значенням для забезпечення її економічної безпеки, що і характеризує її як державну політику та передбачає те, що її формування та реалізація здійснюється органами державної влади України.

Реалізація державної митної політики в Україні покладена на уповноважені державні органи виконавчої влади, які в їх системі та взаємозв'язках між собою утворюють, використовуючи правові засоби, прийоми та методи регулювання, механізм здійснення державного управління у митній сфері. Покладання на них обов'язків із реалізації цієї політики, наділення їх для цього відповідними повноваженнями, характеризує їх як суб'єктів такої діяльності, де визначення ролі та місця органу держави в системі цих суб'єктів залежить від його адміністративно-правового статусу, функцій та завдань, які він реалізує у сфері державного управління митними відносинами.

Враховуючи необхідність функціональної спеціалізації органів державного управління для здійснення окремих напрямів державної політики, саме надання КМУ (головний), Мінфіну та ДФС (основний за напрямом здійснення митної справи та забезпечення митної безпеки), Мінекономрозвитку (основний за напрямом здійснення економічного регулювання – зовнішнього та внутрішнього) статусу суб'єктів реалізації державної митної політики, а також наділення їх відповідною компетенцією та повноваженнями з її реалізації як сприятиме оптимізації суб'єктного складу органів держави у цій сфері, так і забезпечить більш ефективний розвиток митних правовідносин.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цій сфері є висвітлення питань створення організаційних умов для належного здійснення наданих суб'єктам реалізації державної митної політики повноважень, а також питання координації їх діяльності у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Шишка Р.Б. Митне право України: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
2. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. Адміністративне право. Загальна частина. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.

3. Галуцько В.В., Курило В.І., Короед С.О. та ін. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
4. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 9-е, зі змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.
5. Ластович Д. М. Поняття адміністративно-правового статусу поліції як суб'єкта надання поліцейських послуг. Наше право. 2015. № 6. С. 71–75.
6. Виконавча влада і адміністративне право. За заг. ред. В.Б. Авер'янова. К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
7. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики. За заг. ред. В. Б. Авер'янова. К.: Факт, 2003. 384 с.
8. Пашко П. Реалізація функцій митної політики України в умовах глобалізації. Вісник КНТЕУ. 2009. № 4. С. 5–12.
9. Мосякіна О.А. Системний підхід до поняття сутності митної політики та її генези. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_28 (дата звернення 02.12.2017).
10. Про Кабінет Міністрів України: Верховна Рада України; Закон від 27.02.2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. с. 828. Ст. 222.
11. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 20.08.2014 № 375. Офіційний вісник України. 2014. № 69, с. 70, ст. 1936, код акта 73682/2014.
12. Про Державну фіскальну службу України: Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 21.05.2014 р. № 236. Офіційний вісник України. 2014. № 55, с. 31, ст. 1507, код акта 73128/2014.
13. Бригінець О.О. Місце державної фіскальної служби України в процесі реалізації фінансової безпеки держави. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 22. С. 60–63.
14. Митний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Офіційний вісник України. 2012. № 32, с. 9, ст. 1175, код акта 61290/2012.
15. Шулатова І.С. Державна фіскальна служба України: напрямки діяльності та місце у державному механізмі. Наше право. 2015. № 4. С. 168–174.
16. Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі: Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 20.08.2014 № 459. Офіційний вісник України. 2014. № 77. С. 116. Ст. 2183, код акта 74037/2014.
17. Про зовнішньоекономічну діяльність: Верховна Рада УРСР; Закон від 16.04.1991 р. № 959-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 29. Ст. 377
18. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України: Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 30.03.2016 р. № 281. Офіційний вісник України. 2016. № 30, с. 55, ст. 1195, код акта 81585/2016.